

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับที่ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

1

สมรรถนะในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย

COMPETENCY THE LEARNING EXPERIENCES OF EARLY CHILDHOOD'S TEACHERS

พรทิพย์ เอี่ยมประเสริฐ¹ ผศ. ดร. พงษ์รัตน์ เกษรแพทย² ดร. ราชนัย บุญธิมา³

Pornthip Eamprasert¹, Paungnat Kasornpat², Rachan Boontima³

¹ นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² ที่ปรึกษาหลัก ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้านของผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโต สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจึงควรให้ความสำคัญกับครูปฐมวัย เพราะครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรอนุบาลเป็นอย่างดี โดยยึดหลักอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา หน้าที่หลักของครูปฐมวัยคือ อกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นกิจกรรมที่มีการบูรณาการและให้ความหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้แสดงออก กล้าคิด กล้าตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูปฐมวัยยุคใหม่จึงไม่ใช่แค่ผู้เลี้ยงดู แต่ต้องเป็นครูพันธุ์ใหม่ที่เน้นสมรรถนะของครู เพื่อเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อมและพัฒนาอยู่เสมอ แนวทางการปฏิบัติงานที่กล่าวถึงต้องอาศัยความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันให้ครูสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ โดยการพัฒนาสมรรถนะในการจัดประสบการณ์นั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนปฐมวัยได้เป็นอย่างดี โดยสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์ที่ครูควรพัฒนาได้แก่ การใช้หลักสูตรปฐมวัยอย่างมีความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล การจัดประสบการณ์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อเพื่อพัฒนาผู้เรียน การประเมินพัฒนาการผู้เรียนตามสภาพจริง การใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : สมรรถนะของครูปฐมวัย , การจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย

Abstract

Early childhood education program is the foundation of students development. The program aims to develop and prepare the children to grow in physical, mental, emotional, social and intellectual aspects to conduct the program in early childhood education, teachers are important because they are educated in the program and have full knowledge in this level of education. By the principle of nurturing along with providing formal education, the primary role of early childhood education teacher is to provide the children with a variety of integrated learning experiences. The children would be enhanced to think, decide, act and solve the problem by themselves. Modern ECE (Early Childhood Education)

วารสารบริหารการศึกษามศว
ปีที่ 10 ฉบับที่ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

2

teachers are not only giving education but also getting ready to develop themselves. To acquire the mentioned characteristics of ECE teachers, the competency is required. Teacher's competencies is the driving factor for a good performance. To align with their own responsibilities, the development of their learning experiences will affect the children learning skills. The competency in providing learning experience which the teacher should improve is how to conduct the program with understanding. Individual analysis for each child is required and the learning experiences should be child-centered. Teaching materials are properly used with actual learning evaluation. The evaluation must be used to improve the children along with class research to enhance better learning efficiency.

Key word: The competency of early childhood education teacher, approach to early childhood education program

บทนำ

ในปัจจุบันภารกิจหลักของโรงเรียนคือการศึกษากับเยาวชน และการที่โรงเรียนจะกระทำการกิจหลักได้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนจำเป็นต้องมีบุคลากร ซึ่งได้แก่ ครู อาจารย์ และ เจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะเป็นผู้ปฏิบัติการหลักดังกล่าว [1] โดยครูถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ สามารถพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของสังคมและเทคโนโลยี เสริมสร้างความคิด พัฒนาสติปัญญา ตลอดจนวิถีทางดำเนินชีวิตให้แก่ผู้เรียน [2]

การจัดการศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลนั้น จำ เป็นต้องมีการพัฒนาครู เนื่องจากครูจะมีความพร้อม หรือ ภูมิ ภาวะและประสบการณ์ ที่แตกต่างกัน ในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็น ที่ครูจะต้องคำนึงถึงความต้องการของจิตวิทยาการเรียนรู้อยู่กับกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และ การทำงานให้สูงขึ้น [3] ปัจจุบันจึงมีหลายหน่วยงาน ที่ให้ความสำคัญกับการอบรมด้านแนวทางปฏิบัติและการพัฒนาครูในหลายวิธีการ ซึ่งกลยุทธ์ที่สำคัญของผู้นำทางการศึกษา คือ การที่ครูภายในโรงเรียนได้รับ การพัฒนาแล้วทุกอย่างก็จะพัฒนาง่ายขึ้น ขณะเดียวกันการพัฒนาครูจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กร เช่น การวางแผนอบรมตามความจำเป็นของครูเพื่อเน้น การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผล การส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นแก่ครูตามความถนัดและความสนใจและสอดคล้องกับตำแหน่งงาน รวมทั้งส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครูในโรงเรียน เป็นต้น [4]

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นรากฐานการพัฒนาในทุกๆ ด้านมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งเตรียมความพร้อมทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนี้จึงควรให้ความสำคัญกับผู้ดูแลผู้เรียนหรือครูปฐมวัย เพราะครูปฐมวัยจะต้องมีความเข้าใจในหลักสูตรอนุบาลโดยยึดหลักอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา หน้าที่หลักของครูปฐมวัยคือการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องเป็นลักษณะกิจกรรมที่บูรณาการและมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้แสดงออก กล้าคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้นครูปฐมวัยยุคใหม่จึงไม่ใช่แค่ผู้เลี้ยงดูแต่ต้องเป็นครูพันธุ์ใหม่ที่เน้นสมรรถนะของครูเพื่อเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อมและพัฒนาอยู่เสมอ [5]

แนวทางการปฏิบัติงานที่กล่าวถึงต้องอาศัยความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือ สมรรถนะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ครูสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ [6] กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพครูโดยกำหนดแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 มี ยุทธศาสตร์ ในการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้ เรียน ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และ สถานศึกษา ในส่วนของครู คณาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้มีสมรรถนะตามมาตรฐาน

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับที่ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

3

วิชาชีพโดยมีตัวชี้วัดว่าครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับ การพัฒนา จะสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ [7]

จากที่กล่าวมาข้างต้นสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดสมรรถนะในการจัดประสบการณ์ โดยระบุว่าครูต้องมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ [8] ในการพัฒนาผู้เรียนปฐมวัยนั้นจะต้องใช้ครูเป็นผู้ผลักดันคุณภาพการศึกษา ครูปฐมวัยจึงรับบทบาทในการสร้างและพัฒนาผู้เรียนในช่วงวัยสำคัญนี้ เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังสิ่งดี และช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้อย่างถูกต้อง หากครูมีสมรรถนะในการจัดประสบการณ์แล้วนี้ ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนปฐมวัยได้อย่างดี โดยสมรรถนะการจัดประสบการณ์เรียนรู้ครูปฐมวัยควรพัฒนา มี 7 ด้าน ดังนี้ การใช้หลักสูตรปฐมวัยอย่างมีความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดประสบการณ์ การใช้สื่อ การประเมินพัฒนาการผู้เรียน การใช้ผลการประเมิน และการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีแนวคิดสำคัญ ดังนี้

การใช้หลักสูตรปฐมวัยอย่างมีความรู้ความเข้าใจ

การใช้หลักสูตรปฐมวัยเป็นความสามารถของครูปฐมวัยในการนำความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และ หลักสูตรสถานศึกษา มาปรับใช้กับการวางแผนจัดกิจกรรม การเขียนแผนการสอน หรือ เตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ [9] โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและมาตรฐานนั้นจำเป็นจะต้องมี การนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นจึงมีการกำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรฉบับนี้ไปพัฒนาเด็กได้ถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพ [9] การใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ปีควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ประกอบกับครอบครัวส่วนใหญ่มักจะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่ต้องนำเด็กไปรับการเลี้ยงดูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็ก ดังนั้นผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผู้เกี่ยวข้องในการเลี้ยงดูเด็กควรดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามปรัชญาและหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก การดำเนินการใช้หลักสูตร [10] การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามปรัชญา หลักการ และจุดหมาย มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ การจัดทำสาระของหลักสูตร ควรดำเนินการ ศึกษาจุดหมายหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรระบุถึงความสามารถหรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องเกิดขึ้นหลังจากเด็กได้รับประสบการณ์ที่ เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ในแต่ละช่วงอายุอย่างกว้างๆ ให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดยผ่านประสบการณ์สำคัญและมีลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก หรือจากสิ่งใกล้ตัวไปไกลตัว จัดทำแผนการจัดประสบการณ์พร้อมสื่อการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความยากง่ายต่อการรับรู้และเรียนรู้ตามความสามารถของเด็กแต่ละวัยและความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรมโดยอาจประยุกต์ใช้สื่อที่ทำได้ [11]

การวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล

การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นความสามารถของครูปฐมวัยในการศึกษาวิเคราะห์ แยกแยะผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อหาความแตกต่างระหว่างบุคคล เกี่ยวกับความพร้อมด้านต่างๆ ได้แก่ ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ ความพร้อมด้านร่างกาย และความพร้อมด้านสังคมโดยสามารถวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของ

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

4

ผู้เรียน [12] เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กทำให้เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการเร็ว ช้าต่างกัน พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไม่ควรเปรียบเทียบกับเด็กอื่นหรือเลือกปฏิบัติต่อเด็กเฉพาะคนแต่ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านที่บกพร่องหรือด้านที่เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสเด็กที่มีความสามารถพิเศษ สามารถปรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละประเภท โดยเฉพาะเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติ ครูปฐมวัยต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด หากพบความผิดปกติต้องช่วยเหลือบำบัด พื้นฟู โดยเร็วที่สุด [12] สิ่งที่ครูปฐมวัยควรพิจารณาควบคู่คือ คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน [13]

การจัดประสบการณ์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดประสบการณ์ เป็นความสามารถของครูปฐมวัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัดความสนใจและความต้องการ ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ [14] ประสบการณ์สำคัญ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของบุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญมีดังนี้ [15]

1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ การเล่นเกมเล่นสนาม การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็กการเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเขียนภาพและการเล่นกับสี การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แท่งไม้ เศษวัสดุฯลฯ การต่อของ บรจุ เท และแยกชิ้นส่วน การรักษาสุขภาพ การรักษาความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในชีวิตประจำวัน

2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ คนตรี การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรีการเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี การร้องเพลง การเล่นอิสระ การเล่นเกมเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่นับถือ

3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางแผน ตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจและความต้องการของตนเองและผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การแก้ปัญหาในการเล่น การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

การใช้สื่อเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การใช้สื่อ เป็นความสามารถของครูปฐมวัยในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ [11] นอกจากการประพจน์ปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณครูแล้ว คุณลักษณะของครูอีกคุณลักษณะ

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

5

หนึ่งคือ การแสวงหาความรู้ การประมวลผลการเรียนรู้ การประดิษฐ์คิดค้น ผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ สามารถนำสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้และพัฒนาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียน การสอนได้ [14] สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและใช้ในการเรียน การสอน ต้องคำนึงถึงความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการเรียน การสอนต้องให้ผู้เรียนผู้สอนได้เรียนและได้สอนเต็มความสามารถเต็มหลักสูตรเต็มเวลาด้วยความพึงพอใจ เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เต็มความสามารถ (Full Energy) และเกิดความพอใจ (Satisfaction)

2. ประสิทธิภาพ (Productivity) ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดจุดประสงค์ไว้ซึ่งนักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ได้ดีกว่า สูงกว่า ไม่ใช้สื่ออื่น และ

3. ประหยัด (Economy) ในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงสภาพความเหมาะสมตามฐานะแล้ว จะต้องประหยัด นั่นคือ ประหยัดทั้งเงิน ประหยัดเวลา และประหยัดแรงงาน

การประเมินพัฒนาการผู้เรียนตามสภาพจริง

การประเมินพัฒนาการผู้เรียน เป็นความสามารถของครูปฐมวัยในการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนด้านต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน ที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง [14] เนื่องจากเด็กเล็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงขวบปีแรกและมีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติต่างๆ จึงจำเป็นต้องเฝ้าระวังและติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ผู้เลี้ยงดู หรือครู ควรสังเกตพัฒนาการเด็กจากคุณลักษณะตามวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน หากพบความผิดปกติ ต้องรีบพาไปพบแพทย์หรือผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก เพื่อหาทางแก้ไขหรือบำบัดฟื้นฟูโดยเร็วที่สุด โดยมีหลักในการประเมินพัฒนาการ ดังนี้ [15]

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
3. ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในกิจกรรมต่างๆ และกิจวัตรประจำวันหรือสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดกับเด็ก
4. บันทึกพัฒนาการลงในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขหรือของหน่วยงานอื่น
5. นำผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการไปพิจารณาจัดกิจกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย

การใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การนำผลการประเมินผู้เรียนมาจัดประสบการณ์เรียนรู้เป็นการรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน ที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องโดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ได้แก่ ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน เทคนิควิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิคการหรือนวัตกรรมนั้น ๆ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ใน

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

6

การปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น [16] โดยวิธีการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนเพื่อการรายงานผลจะแบ่งเป็นระยะดังนี้ [17]

ระยะที่ 1 เริ่มต้นค้นวิเคราะห์

- 1) มีข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลครบถ้วน พร้อมใช้
- 2) มีแผนพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นที่ชัดเจน ปฏิบัติได้
- 3) มีฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนเพียงพอ
- 4) มีตารางเรียนที่ยืดหยุ่นตามจุดเน้น
- 5) มีกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน
- 6) มีเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมตามจุดเน้น

ระยะที่ 2 บ่มเพาะประสบการณ์

- 1) ผู้เรียนได้สำรวจ สืบค้น ทำโครงการ

โครงการ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างคุ้มค่า

- 2) จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในและ

นอกห้องเรียน

- 3) ชุมชนเข้าใจ ร่วมมือ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้

- 4) ครูพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้/สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

- 5) มีการนำผลการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระยะที่ 3 สานต่อองค์ความรู้

- 1) มีการนำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน
- 2) มีผลการวิจัยและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- 3) มีรายงานผลความก้าวหน้าในการพัฒนาผู้เรียน
- 4) มีการสร้างเครือข่าย/แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระยะที่ 4 นำสู่วิถีคุณภาพ

- 1) มีนวัตกรรมการบริหารเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น
- 2) มีนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามจุดเน้น
- 3) มีเครื่องมือวัดและประเมินผลการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพ
- 4) มีการเผยแพร่การวิจัยและผลการพัฒนาผู้เรียน

ระยะที่ 5 มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่

- 1) ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะตามจุดเน้น
- 2) มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่
- 3) ครูเป็นครูมืออาชีพ

- 4) โรงเรียนมีการจัดการความรู้
- 5) มีเครือข่ายร่วมพัฒนาที่เข้มแข็ง
- 6) สาธารณชนยอมรับ และมีความพึงพอใจ

การวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแสวงหา

ความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนของครู ลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) คือ เป็นการวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานจริง โดยมีครูเป็นทั้งผู้ผลิตงานวิจัย และผู้บริโภคผลการวิจัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือครูเป็นนักวิจัยในชั้นเรียน [16] นักวิจัยจะตั้งคำถามที่มีความหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน แล้วจะวางแผนการปฏิบัติงาน และการวิจัย หลังจากนั้นครูจะดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กับทำการจัดเก็บข้อมูลตาม ระบบข้อมูลที่ได้วางแผนการวิจัยไว้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย นำผลการวิจัยไปใช้ในการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนแล้วจะพัฒนาข้อความรู้ที่ได้นั้นต่อไปให้มีความถูกต้องเป็นสากลและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นต่อการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนของครูให้มีคุณภาพอื่นๆ ขึ้นไป [18] การทำวิจัยในชั้นเรียนนั้นจะช่วยให้ครูมีวิถีชีวิตของการทำงานครูอย่างเป็นระบบเห็นภาพของงานตลอดแนว มีการตัดสินใจที่มีคุณภาพเพราะจะมองเห็นทางเลือกต่างๆ ได้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น แล้วจะตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ ครูนักวิจัยจะมีโอกาสมากขึ้นในการคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับเหตุผลของการปฏิบัติงานและครูจะสามารถบอกได้ว่างานการจัดการเรียนการสอนที่ปฏิบัติไปนั้น ได้ผลหรือไม่เพราะอะไร นอกจากนี้ครูที่ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนากระบวนการเรียน การสอนนี้จะสามารถควบคุม กำกับ และพัฒนา การปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างดีเพราะการทำงาน และผลของการทำงานนั้นล้วนมีความหมาย และคุณค่าสำหรับครูในการพัฒนานักเรียน ผลจากการทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรมของผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของครู อันจะนำมาซึ่งความรู้ในงานและความปิติสุขในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องของครูเมื่อครูผู้สอนได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานสอนอย่างเหมาะสมแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อวงการศึกษาระดับชาติและวิชาชีพครูอย่างน้อย 3 ประการ คือ นักเรียนจะมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วงวิชาการการศึกษาจะมีข้อความรู้และ/หรือนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริงเกิดมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อครูและเพื่อนครูในการพัฒนา การจัดการเรียนการสอน และวัฒนธรรมในการทำงานของครู จะพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น [19]

จากที่กล่าวมาหากครูปฐมวัยสามารถพัฒนาสมรรถนะใน 7 ด้านนี้ได้ จะส่งผลให้ผู้เรียนรับ การพัฒนา พื้นฐานการเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงขึ้น ครู จำเป็นที่ต้องพัฒนาสมรรถนะใน การจัดประสบการณ์ พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติ งาน โดยการนำแนวคิดและประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทประจำตำแหน่งของครูปฐมวัยให้เกิด ประสิทธิภาพ จนเกิดความก้าวหน้าใน การปฏิบัติงาน มีทักษะในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับที่ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

8

กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- [2] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544). *รูปแบบการเรียนการสอน*

สอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : สาขา

การศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [3] วิโรจน์ สารัตนะ. (2553). *ผู้บริหารโรงเรียน สาม*

มิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มี

ประสิทธิภาพ. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนา

วิทยา.

- [4] สมชาย เทพแสง. (2553). *กลยุทธ์ของผู้นำทาง*

การศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

- [5] สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.(2555). *รายงานการวิจัย*

เรื่องมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย.

กรุงเทพฯ : บริษัท โบนัส พรินเตอร์.

- [6] สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2550). *การจัดการ*

ทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency-Based

HRM. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

- [7] สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ(2555 – 2559).

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ:

ถ่ายเอกสาร.

- [8] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(2550).

แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่

การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์

การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

- [9] กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). *หลักสูตรการศึกษา*

ปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- [10] อรนนท์ นิมนุช (2550). *ความคิดเห็นการใช้*

หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑล. กรุงเทพมหานคร. ปริณิพนธ์

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับที่ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

9

- กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [11] สุวรรณิ ทองคำ. (2549). *ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- [12] กุลยา ดันดิผลาชีวะ.(2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5ขวบ.กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.*
- [13] -----.(2547).*การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักชั่น.*
- [14] เขาวมาลย์ วิเศษ. (2548). *ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะบวชในเขตอัครสังฆมณฑล. กรุงเทพฯ. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- [15] จารูวรรณ เพ็ชรบุญ. (2554). *การศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครู สำนักงานเขต ยานนาวา กรุงเทพมหานคร. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- [16] ศิริพรรณ ยิ้มอ่อน. (2541). *การศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- [17] กรมวิชาการ.(2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6).กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- [18] จารูวรรณ ศิลปรัตน์. (2548). *การพัฒนารูปแบบการเสริมพลังงานการทำงานเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นนักวิจัยของครูอนุบาล. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย*

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 10 ฉบับที่ 19 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

10

ศรีนครินทร์วิโรฒ.

[19] นุชรรัตน์ เกิดเพิ่มพูล. (2553). การพัฒนาครูด้าน

การทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนสารสาสน์

เอกตรา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท

กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.